

2012. – № 10. – С. 17–24.
7. Левченко Г.М., Вовк О.М. Соціальна відповідальність у контексті тенденцій етичного інвестування / Г.М. Левченко, О.М. Вовк // Механізм регулювання економіки. – 2011. – № 2. – С. 183–190.
  8. Ткаченко Н.Э. Мотивация социальной ответственности бизнеса / Н.Э. Ткаченко // Экономика. Менеджмент. Підприємство. – 2008. – № 19. – С. 102–109.
  9. Anand P. The ethical investor: Exploring dimensions of investment behaviour / Anand P., Cowton C.J. // Journal of Economic Psychology. – 1993. – Vol. 14. – P. 377–385.
  10. Borrello M. Conventional or ethical investment? The choice of a group of Italian investors: an experimental approach / Borello M., Pedon A. // 30th Annual Congress IAREP. Prague, September 21–24, 2005. – P.46–51.
  11. Ethical Investment Research Services [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.eiris.org.
  12. Ethical Investment: Report by the Ethical Investment Advisory Group (GS 1604) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.anglicancommunion.org/theholy-land/data/File%20G.pdf.
  13. European Sustainable Investment Forum [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.eurosif.org.
  14. Strategic Corporate Social Responsibility: Stakeholders in a Global Environment / William B. Werther and David B. Chandler, 2nd ed., 2010. – 384 p.
  15. The History of Ethical Investing [Електронний ресурс]. – Режим доступу : resps.org/history.html.
  16. What is impact investing? –14 July 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.clearlyso.com/what-is-social-investment-what-is-social-impact-investment/>.

Будяев М. А.

Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана

ТРАНСФОРМАЦИЯ КОНЦЕПЦИИ «ИНВЕСТИЦИОННАЯ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ» ПОД ВЛИЯНИЕМ ЭТИЧЕСКОГО ИНВЕСТИРОВАНИЯ И СОЦИАЛЬНОЙ ОТВЕТСТВЕННОСТИ

Резюме

Проанализированы факторы формирования концепции инвестиционной привлекательности предприятия и формы проявления концепции «этичного инвестирования». В соответствии с результатами исследования, были дополнены концептуальные основы инвестиционной привлекательности и приведены базовые рекомендации для её улучшения. Проанализирована роль субъективных факторов в формировании инвестиционной привлекательности под влиянием концепций социальной ответственности и этического инвестирования.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность предприятия, этическое инвестирование, социальная ответственность предприятия.

Budiaiev M. A.

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman

THE TRANSFORMATION OF THE CONCEPT OF «INVESTMENT APPEAL» UNDER THE INFLUENCE OF ETHICAL INVESTMENT AND CORPORATE SOCIAL RESPONSIBILITY

Summary

In accordance with the results of the study, the conceptual foundations of the investment attractiveness were supplemented and basic recommendations for its improvement were provided. The role of subjective factors in the formation of investment attractiveness under the influence of concepts of social responsibility and ethical investment was analyzed.

Keywords: enterprise investment appeal, ethical investing, enterprise social responsibility.

УДК 338.2:330.341.1

Буняк Н. М.

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

ОСОБЛИВОСТИ УПРАВЛІННЯ ІННОВАЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ УНІВЕРСИТЕТУ

Розкрито особливості управління інноваційними процесами в університеті. Розглянуто різні підходи до визначення сутності поняття «інноваційна діяльність вищого навчального закладу». Визначено особливості управління інноваційними процесами у вищих навчальних закладах. Розроблено пропозиції щодо підвищення ефективності управління інноваційною діяльністю університету.

Ключові слова: управління, інновація, інноваційна діяльність, наукові дослідження, освітня діяльність, університет.

Постановка проблеми. Загострення соціально-економічних проблем в Україні, посилення конкурентної боротьби на ринку освітніх послуг, скорочення бюджетного фінансування обумовлюють необхідність пошуку вищими навчальними закладами шляхів підвищення конкурентоспроможності.

Якщо раніше вони могли успішно функціонувати, зосереджуючи увагу в основному на раціональному використанні наявного внутрішнього потенціалу, то сьогодні цього вже недостатньо. Утримання вітчизняними університетами своїх конкурентних позицій на ринку освітніх послуг, а також диверси-

фікація джерел фінансування є можливими лише за умови підвищення якості освітньої та науково-дослідної діяльності, забезпечення комерціалізації результатів наукових досліджень та розробок.

Усвідомлення важливості інноваційної діяльності в забезпеченні вирішення цілого ряду проблем, з якими сьогодні зіштовхнулись українські вищі навчальні заклади, обумовлює необхідність формування ефективної системи управління нею. Актуальність дослідження зростає в сучасних умовах реформування системи вищої освіти України.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у вивчення теоретичних та практичних аспектів функціонування системи вищої освіти зробили такі вчені, як Амоша О.І., Данилишин Б.М., Єлесіна А.А., Куценко В.І., Сергєєва Л.Н., Федулова Л.І. та ін.

Проблеми інноваційного розвитку вищих навчальних закладів знайшли своє відображення у працях Владика М.В., Вострякова О.В., Гребешкової О.М., Кулябіної О.І., Лахути О.А., Пушкарьова Ю.В., Саєнко М.Ю., Сафоновой В.Є.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Незважаючи на велику кількість публікацій із загальної теорії інноватики та проблем реформування системи вищої школи, малодослідженими залишаються питання управління інноваційною діяльністю університетів, що обумовлює необхідність проведення досліджень у цій сфері.

Мета статті полягає у визначенні особливостей управління інноваційною діяльністю університетів в умовах побудови економіки, що базується на знаннях, та обґрунтуванні шляхів його удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Конкурентоспроможність сучасних університетів безпосередньо залежить як від якості освітніх послуг, що надаються, результатів наукових досліджень, так і від ефективності інноваційної діяльності.

Незважаючи на те що протягом останніх декількох років з'явилась велика кількість самостійних досліджень, присвячених вивченню особливостей інноваційної діяльності ВНЗ, в економічній літературі ще не сформувався єдиний загальноприйнятий підхід до визначення змісту поняття «інноваційна діяльність вищого навчального закладу» (табл. 1).

Така різноманітність поглядів в певній мірі пояснюється тим, що сучасний університет – це «знанцева організація, переважна частка стратегічних активів якої формується за рахунок залучення і використання інтелектуальних ресурсів, а основною метою діяльності є досягнення конкурентних

переваг шляхом створення та поширення нових знань» [2, с. 359]. Його основною продукцією є знання, які: отримують слухачі в ході навчання та набувають форми компетенцій фахівців, яких випускає університет як навчальний заклад; створюються в результаті науково-дослідницької та навчально-методичної роботи професорсько-викладацького складу університету та набувають виду наукової і методичної продукції; набувають підприємства в процесі партнерської взаємодії з викладачами та студентами університету у вигляді консультативних проектів, виконання господарських дослідницьких тем на замовлення підприємства та безпосередньо у вигляді компетенцій фахівців, яких готує університет [2, с. 361].

Аналіз наукових праць з проблем забезпечення інноваційного розвитку системи вищої освіти дозволив зробити висновок, що основою інноваційної діяльності університету є інтеграція освітніх та науково-дослідних процесів, яка, у свою чергу, сприяє підготовці висококваліфікованих спеціалістів відповідно до запитів ринку праці, а також створенню нових знань, їхньому практичному використанню та комерціалізації.

Загалом зміст інноваційних процесів у вищих навчальних закладах можна звести до наступного: підготовка висококваліфікованих інноваційно орієнтованих фахівців; створення інноваційних технологій та розробок; практичне використання інновацій (насамперед освітніх); комерціалізація результатів наукових досліджень; формування інтелектуального потенціалу суспільства.

Інноваційну діяльність університету слід розглядати в двох аспектах: по-перше, як складову всіх процесів, які пов'язані з реалізацією основних видів діяльності, зокрема освітньої, науково-дослідної, виховної тощо, і, по-друге, як самостійний напрямок діяльності, який передбачає створення нових знань, їхню комерціалізацію.

Сьогодні, на жаль, доводиться констатувати, що інноваційна діяльність в Україні ще не стала пріоритетною для більшості вітчизняних університетів. Управління ж окремими її аспектами відбувається у контексті управління освітньою, науково-дослідною, виховною, міжнародною, фінансово-економічною та іншими видами діяльності, що, на нашу думку, не сприяє перетворенню вітчизняних університетів на потужні навчально-науково-інноваційні комплекси.

Відтак, забезпечення реалізації завдань інноваційного розвитку потребує в першу чергу закрі-

Таблиця 1

Визначення поняття «інноваційна діяльність вищого навчального закладу»

Автор, джерело	Визначення
Владика М.В. [1, с. 45]	Інноваційна діяльність ВНЗ – це організація навчально-науково-інноваційного процесу, науково-дослідницьких і дослідно-конструкторських робіт, організаційно-технічної підготовки виробництва, впровадження (чи перетворення в інновацію) і оформлення, розповсюдження в інші форми (дифузії), а також стратегічні напрямки формування людського капіталу, який є головним фактором розвитку інноваційно орієнтованої економіки
Лахута О.А., Пушкарьов Ю.В. [4, с. 46]	Інноваційна діяльність ВНЗ – багатовимірна діяльність, яка спрямована на створення інноваційних продуктів, технологій і послуг, навчання інноваціям і відтворення інноваційних кадрів
Саєнко М.Ю. [6]	Інноваційна діяльність ВНЗ передбачає цілий комплекс організаційних, наукових, технологічних, фінансових і комерційних заходів, які у своїй сукупності призводять до інноваційних результатів; здійснюється в двох основних напрямках: розробка програм навчання висококваліфікованих спеціалістів і активізація наукової діяльності в галузі інноваційних досліджень.
Сафонова В.Є. [7, с. 178]	Інноваційна діяльність ВНЗ – стратегічний напрямок формування людського капіталу, що є головним чинником інноваційного виробництва, носіями якого повинні стати і випускники, і науково-педагогічні працівники; вона повинна бути спрямована на комерціалізацію знань, тобто на економічно вигідне використання нових знань у науковій та освітній сферах
Сергєєва Л.Н., Єлесіна А.А. [9, с. 143]	Інноваційна діяльність ВНЗ – це організація навчально-науково-інноваційного процесу в чотирьох основних напрямках: освітньому – підготовка та перепідготовка фахівців; науково-дослідному – фундаментальні та прикладні дослідження; науково-технічному – науково-технічні та прикладні дослідження; адміністративно-управлінському – стратегічне планування інноваційної діяльності

плення інноваційної діяльності як одного з основних офіційних видів діяльності у статуті університету та формування відповідної системи управління нею, яка б охоплювала всі структурні підрозділи, що безпосередньо надають освітні послуги та використовують освітні інновації, проводять наукові дослідження, забезпечують трансфер науково-технічних розробок.

При цьому слід врахувати, що університет є одночасно виробником та споживачем знань, а також має особливі відносини з органами державної влади та ринковими суб'єктами господарювання. З одного боку, будучи державним освітнім закладом, він фінансується з державного бюджету, виконує державне замовлення на підготовку висококваліфікованих спеціалістів у певній галузі знань, а також створення наукових та інтелектуальних продуктів. З другого боку, університет є суб'єктом ринкової економіки, який перебуває в конкурентній боротьбі з іншими учасниками ринку, формує свою товарну пропозицію відповідно до запитів підприємств-роботодавців та абітурієнтів (освітні послуги), а також підприємств – замовників науково-дослідних розробок (патенти, ліцензії, готова продукція).

На нашу думку, управління інноваційною діяльністю університету слід розглядати як цілеспрямований вплив на процес створення, розробки, впровадження та комерціалізації інновацій з метою підготовки інноваційно-орієнтованих фахівців для потреб економіки, отримання економічного, соціального, екологічного та іншого ефекту. В його основі лежать положення Конституції України, законів України «Про вищу освіту», «Державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій», «Про авторське право і суміжні права», «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» та інших нормативно-правових актах з питань інтелектуальної власності.

Процес управління інноваційною діяльністю університету повинен передбачати здійснення певних заходів, пов'язаних з плануванням, організуванням, мотивуванням і контролюванням процесу створення, впровадження, використання та комерціалізації інновацій. Зокрема:

- розробку інноваційної стратегії розвитку університету, а також планів і програм щодо її реалізації з врахуванням наявного інноваційного потенціалу;
- створення структурних підрозділів, відповідальних за здійснення інноваційної діяльності, координацію інноваційних процесів у межах університету, проведення експертизи результатів наукових досліджень;

- мотивування науковців до проведення наукових досліджень фундаментального та прикладного характеру, залучення студентів до цих процесів, підвищення вимог до результативності виконання НДДКР та економічної ефективності;
- контролювання процесів, пов'язаних з реалізацією інноваційної стратегії, планів та програм в інноваційній сфері.

Інноваційна стратегія університету повинна містити комплекс заходів спрямованих на перетворення університету в потужний навчально-науково-інноваційний комплекс, де відбувається підготовка інноваційно-орієнтованих фахівців, проводяться наукові дослідження, результати яких використовуються в освітній діяльності або передаються в приватний сектор з метою отримання прибутку. До процесу її формування варто залучити не тільки керівництво, провідних вчених, аспірантів, але й регіональні органи виконавчої влади та місцевого самоврядування; роботодавців; абітурієнтів та їхніх батьків; суб'єктів господарювання, які зацікавлені у співпраці з ним (зовнішніх стейкхолдерів).

До основних цілей інноваційної діяльності університету слід віднести:

- створення і просування наукоємних продуктів і послуг, якість яких відповідає вимогам вітчизняним і міжнародним стандартам і встановленим вимогам споживачів;

- розвиток наукового потенціалу за рахунок залучення й ефективного використання зовнішніх і внутрішніх інвестицій;

- формування ринку наукоємних розробок і технологій у територіальному й галузевому напрямках, створення умов для підприємництва й комерціалізації розроблених науково-технічних і освітніх продуктів;

- одержання стабільного доходу від інноваційної діяльності;

- формування й розвиток інноваційного циклу вузу в освітній і науково-технічній сферах на базі інтеграції освітнього, наукового, науково-технічного та інноваційного процесів;

- залучення співробітників і студентів в інноваційний процес, проведення політики, спрямованої на підвищення якості життя співробітників і студентів [7, с. 179].

Удосконалення механізму управління інноваційною діяльністю в університеті потребує зміни діючої організаційної структури, а також забезпечення тісної співпраці зі всіма суб'єктами регіональної інноваційної системи для створення та комерціалізації тих інновацій, які будуть користуватись попитом. Для забезпечення активізації інноваційних процесів необхідно створити спеціальний відділ, який здійснюватиме інформаційно-консультативну роботу, координуватиме інноваційні процеси та забезпечуватиме трансфер технологій. Він повинен взяти на себе виконання наступних функцій:

- забезпечення освітнього і наукового процесів у ВНЗ інформаційно-аналітичними матеріалами;

- організація і аналіз науково-інноваційної діяльності факультетів, кафедр та інших структурних наукових підрозділів;

- організація і аналіз науково-інноваційної діяльності студентської молоді;

- організація конкурсно-грантової діяльності професорського-викладацького складу, наукових співробітників, аспірантів, студентів ВНЗ;

- інноваційна діяльність і менеджмент НДДКР, трансферт технологій;

- охорона інтелектуальної власності вчених, співробітників, аспірантів і студентів [3, с. 51].

Безпосередньо займатися розробкою та реалізацією інноваційних проектів повинні кафедри, лабораторії або вище керівництво університету (залежно від рівня складності та наявних повноважень).

На нашу думку, доцільним також є створення при університетах нових економічних структур, зокрема, малих наукоємних підприємств, які сприятимуть [8]:

- інтеграції науки, освіти, наукоємного підприємництва в інтересах розвитку відповідних територій (регіональна науково-технічна й інноваційна політика);

- підтримки й стимулювання малого наукоємного бізнесу й науково-технічного підприємництва;

- формування інноваційних механізмів, які забезпечують комерційну реалізацію результатів фундаментальних і прикладних наукових досліджень, освоєння нових технологій, реалізації на вітчизняних і зарубіжних ринках науково-технічної продукції;

- реалізації програми конверсії науково-технічного потенціалу вузів;

- розвитку міжнародного співробітництва на основі інноваційних проектів і проведення наукоємної продукції;

- зростанню загальної культури інтелектуального підприємництва, підготовці на базі нових економічних структур менеджерів і підприємців для роботи у сфері наукоємного бізнесу, розвитку сфери обслуговування наукових колективів.

Управління інноваційною діяльністю науково-педагогічного персоналу університету має бути орієнтоване в першу чергу на зміну його ставлення до науково-дослідної роботи, створення, використання та комерціалізації інноваційних розробок.

Для формування мотиваційного механізму інноваційно активної поведінки працівників доцільно використати як матеріальні (впровадження диференційованої системи оплати праці, преміювання, оплата участі в наукових конференціях, участь вченого у прибутках одержаних від комерціалізації власних наукових розробок тощо), так і моральні стимули (письмова подяка, нагородження різних видів, присвоєння почесних звань, підвищення змістовності праці, надання творчої відпустки тощо). У той же час слід відмітити, що вітчизняні університети, маючи сьогодні обмежені можливості для матеріального стимулювання своїх працівників, насамперед використовують моральні стимули.

Загалом, діючи в університеті система мотивування повинна відповідати таким критеріям, як об'єктивність, гнучкість, простота, прозорість, диференційованість (залежати від результатів інноваційної активності), та сприяти формуванню у керівництва ВНЗ вміння застосовувати в управлінні принцип інноваційності, який є одним з пріоритетних і розкривається у практичній діяльності через: підтримку інноваційної ініціативи, творчості, самодіяльності і самостійності об'єктів управління; організовану інноваційну зміну станів системи управління ВНЗ; перехід від стихійних механізмів перебігу інноваційних управлінських процесів до свідомо керованих; інформаційну, матеріально-технічну, науково-методичну, кадрову забезпеченість реалізації основних станів інноваційних управлінських процесів; прогнозування зворотних або незворотних структурних змін в системі управління ВНЗ; посилення стійкості інноваційних управлінських процесів; прискорення розвитку інноваційних процесів в управлінні ВНЗ в умовах стратегічних змін та перетворень у галузі вищої освіти [6].

Контроль, як один з етапів процесу управління, повинен передбачати перевірку виконання та забезпечення реалізації всіх управлінських рішень у сфері інноваційної діяльності. Основними принципами побудови системи контролю є: стратегічна спрямованість, гнучкість, орієнтація на результати, своєчасність, економічність, точність, об'єктивність. Використання різних видів контролю та методів оцінки стану виконання інноваційних проектів та програм дозволить сформувати ефективну систему управління інноваційною діяльністю університету, в якій централізоване управління буде оптимально поєднане з науковою самостійністю як окремих кафедр, лабораторій, так і вчених.

Оцінку ефективності системи управління доцільно проводити за такими показниками: частка підготовлених фахівців для інноваційної сфери в загальній кількості випускників; кількість інноваційних розробок, використаних в освітньому процесі; величина прибутку, отриманого від комерціалізації результатів наукових досліджень та реалізації науково-технічної продукції тощо.

Висновки. Отже, сучасний університет – це відкрита інноваційно орієнтована система, в якій відбувається інтеграція освіти і науки, створення, використання нових знань та трансфер технологій, результатом функціонування якої є підготовка конкурентоспроможних інноваційно орієнтованих фахівців для потреб ринку, а також створення об'єктів інтелектуальної власності.

Управління інноваційною діяльністю університету доцільно розглядати як підсистему загальної системи управління університетом, що орієнтована на:

- підготовку інноваційно орієнтованих фахівців для ринку праці;
- ефективне використання наявного інноваційного потенціалу з метою розробки та реалізації інноваційних проектів різної складності та спрямованості;
- комерціалізацію результатів наукових досліджень;
- інтеграцію в регіональну та національну інноваційну системи як генератора інноваційних ідей;
- створення наукових розробок комерційного характеру;
- підвищення соціальної відповідальності шляхом налагодження тісної взаємодії зі стейкхолдерами.

Список літератури:

1. Владыка М.В. Инновационный потенциал вузов как фактор конкурентности экономического развития / М.В. Владыка // Научные ведомости Белгородского государственного университета. Серия «История. Политология. Экономика. Информатика». – 2009. – № 7-1(62). – Т. 10. – С. 44–54.
2. Востряков О.В. Стратегічні настанови розвитку університету: інформаційно-знанневий контекст / О.В. Востряков, О.М. Гребешкова // Формування ринкової економіки. – 2011. – № 26. – С. 359–372.
3. Кулябина Е.И. Совершенствование инновационной деятельности вузов : [монография] / Е.И. Кулябина. – Иркутск : Изд-во Иркут. гос. ун-та, 2009. – 100 с.
4. Лахута О.А. Инновационная деятельность современного вуза: тенденции развития / О.А. Лахута, Ю.В. Пушкарев // Вестник Новосибирского государственного педагогического университета. – 2012. – № 4(8). – С. 44–51.
5. Рожнова Т.Є. Інноваційний аспект в управлінні вищим навчальним закладом на засадах інноваційних технологій / Т.Є. Рожнова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://eprints.zu.edu.ua/14524/1/23_Rozhnova_T.E.pdf.
6. Саенко М.Ю. Инновационная деятельность университетов как важнейшее условие модернизации экономики / М.Ю. Саенко [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://teoria-practica.ru/rus/files/arhiv_zhurnal/2014/15/economics/saenko.pdf.
7. Сафонова В.Є. Проблеми розвитку інноваційного потенціалу вищої школи в умовах розбудови національної інноваційної системи України / В.Є. Сафонова // Стратегія розвитку України. Економіка, соціологія, право. – 2011. – № 2. – С. 177–183.
8. Сафонова В.Є. Розвиток інноваційного потенціалу вищої освіти відповідно до вимог ринку / В.Є. Сафонова [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://inst-vector.com.ua/wp-content/uploads/2013/07/20_165-173.pdf.
9. Сергеева Л.Н. Особливості внутрішніх ризиків ВНЗ із точки зору управління / Л.Н. Сергеева, А.А. Єлесіна // Вісник Запорізького національного університету. Економічні науки. – 2012. – № 3(15). – С. 140–147.

Буняк Н. М.

Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинки

ОСОБЕННОСТИ УПРАВЛЕНИЯ ИННОВАЦИОННОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬЮ УНИВЕРСИТЕТА

Резюме

Раскрыты особенности управления инновационными процессами в университете. Рассмотрены различные подходы к определению сущности понятия «инновационная деятельность высшего учебного заведения». Определены особенности управления инновационными процессами в высших учебных заведениях. Разработаны предложения по повышению эффективности управления инновационной деятельностью университета.

Ключевые слова: управление, инновация, инновационная деятельность, научные исследования, образовательная деятельность, университет.

Buniak N. M.

Eastern European National University named after Lesya Ukrainka

PECULIARITIES OF INNOVATION ACTIVITIES MANAGEMENT OF UNIVERSITY

Summary

Peculiarities of innovation processes management in the university are explored in the article. Different approaches to defining the essence of the concept of «innovative activity of higher education establishment» are considered. The features of innovative processes in the higher education establishments are defined. Recommendations for improving the efficiency of management innovative activity of university are developed.

Keywords: management, innovation, innovative activity, scientific research, educational activity, university.

УДК 338.2(622.323+622.324)

Витвицька О. М.

Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯ ІНФОРМАЦІЙНИМ КАПІТАЛОМ НАФТОГАЗОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

Розроблено механізм управління інформаційним капіталом нафтогазових підприємств, який включає: стратегічні цілі, принципи, методи, функції та підходи до управління інформаційним капіталом; його технічне, матеріально-енергетичне, комунікаційне, програмне, методичне, нормативне, правове, кадрове, мотиваційне, інноваційне, консалтингове, фінансове забезпечення; систему захисту від несанкціонованого доступу до інформації. Визначено, що використання всіх структурних елементів механізму в рамках стратегії розвитку підприємств дозволить підвищити ефективність їх діяльності.

Ключові слова: інформаційний капітал, механізм управління, вартісно орієнтоване управління, методи управління, стратегія підприємства.

Постановка проблеми. Відомо, що діяльність підприємств нафтогазового комплексу на даний час є основним джерелом забезпечення держави паливно-енергетичними ресурсами і має визначальний вплив на розвиток національної економіки. Тому актуальним був і залишається пошук шляхів підвищення ефективності їх діяльності. Сучасні темпи економічних змін та процесів ставлять перед керівниками підприємств завдання формування такого механізму управління підприємством, який би забезпечив та зміцнив стійку позицію підприємства на ринку, дозволив адекватно та оперативно реагувати на впливи зовнішнього середовища та результативно й ефективно функціонувати. Оскільки переважна більшість чинників впливу суб'єкта управління на об'єкт має інформаційний характер, а сама інформація, інформаційний капітал та інформаційні технології виступають ключовими інструментами ефективного управління підприємством і відносяться до основних факторів, що визначають якість та успіх бізнесу, виникає необхідність більш глибокого дослідження процесу управління інформаційним капіталом підприємств, зокрема, підприємств нафтогазового комплексу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В контексті дослідження процесу управління інфор-

маційним капіталом підприємства зростає потреба розуміння сутності поняття «механізм управління» та особливостей його функціонування для нафтогазових підприємств.

Механізм управління підприємством є сукупністю цілей, підходів, функцій, принципів, завдань, методів, технологій управління, яка при належній взаємодії всіх її елементів забезпечує реалізацію поставленої перед підприємством мети.

З розвитком управлінської науки відбувається запровадження, удосконалення існуючих та розробка нових підходів до технологій управління підприємством. Можна виділити такі їх основні напрями [1, с. 53–54; 2]:

1) управління, орієнтоване на ресурси. Такий підхід до управління був пріоритетним до кінця минулого століття і реалізовувався застосуванням наступних концепцій: об'ємно-календарне планування; планування необхідних матеріалів; планування виробничих ресурсів; планування виробничих потужностей; планування фінансових ресурсів; управління ресурсами підприємств;

2) наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. отримало поширення управління, орієнтоване на ринок. До основних концепцій ринково-орієнтованого управління належать: управління процесами взаємовід-